



Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning  
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i  
internasjonale operasjoner

---

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

## VEDTAK

**Klagesak nr.:** 19/2017

**Klager:** [REDACTED]

**Klagen gjelder:** Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

**Beslutningsdato:** 30. november 2018

**I behandlingen har deltatt:** Anne Stine Eger Mollestad  
Marianne Abeler  
Trude Marie Nilsen  
Edvin Værøy

**Konklusjon:** Klagen tas ikke til følge.

## 1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i tre kontingenter, herunder som ██████████ på ██████████ i perioden ██████████ og som ██████████ fra ██████████ til han ble repatriert den ██████████.

Klager vokste opp i ██████████, hvor han bodde sammen med mor og far og ██████████. Faren døde i ██████████. Klager beskriver barndommen som trygg og fin.

Klager fullførte samfunnsfaglig gymnas i ██████████ og avtjente deretter 1 års førstegangstjeneste før han reiste ut i FN-tjeneste i ██████████. Klager arbeidet på ██████████ mellom sine kontingenter. I henhold til Forsvarets journaler ble klagers siste kontingent avsluttet den ██████████ da han som følge av «fyll» ble repatriert.

Under oppholdene i ██████████ er det særlig fire hendelser som klager husker godt. Klager viser til at han under sin første kontingent ble utsatt for et rakettangrep da en rakett slo ned 10-15 meter unna der han og en medsoldat befant seg. Etter denne episoden forteller han at han reagerte med skjelvinger, pustevansker og panikkanfall. Under en annen episode opplevde han å bli beskyttet fra en mitraljøse da han oppholdt seg i spisebrakken i leiren og forteller at en av hans medsoldater ble skutt i hoften under denne hendelsen. Klager forteller også om en tredje episode, hvor han var involvert i en hendelse hvor en bil kjørte på en personellmine, men at han er usikker på om han satt i bilen som kjørte på minen eller om han satt i en bil som kom rett bak. Den siste fremtredende episoden klager foreller om er fra hans siste kontingent, hvor han ble overfalt og slått ned med en geværkolbe av en medsoldat. Klager forteller at overfallsmannen tok strupetak på ham og at han opplever at han i bestemte situasjoner får den samme panikk- og varmfølelsen som han hadde under overfallet. Han beskriver også at han er plaget med mareritt, hvor han forgjeves forsøker å rømme fra overfallsmannen.

Klager viser for øvrig til at de alltid var utsatt for stor risiko som følge av at de beveget seg i fiendtlig territorium, hvor det blant annet var fare for kapringer og beskytninger.

På egenerklæringsskjemaer utfylt ved hjemkomst datert ██████████ og ██████████ har klager krysset av for at tjenesten hadde vært «Svært lett» og at han var «Helt frisk».

Etter tjenesten startet klager for seg selv i ██████████ bransjen, men dette ble senere avsluttet som følge av en panikkreaksjon og et behov for å flykte fra situasjonen. Klager forteller at han begynte å få mareritt om ██████████ ca. 3 år etter at han kom hjem fra siste kontingent og at han har slitt med søvnproblemer.

I ██████████ flyttet klager til ██████████ sammen med sin daværende kone, hvor han studerte til ██████████ ved ██████████. Sammen fikk de en sønn som klager angir at han har god kontakt med. Da forholdet til konen tok slutt flyttet han til ██████████, hvor han fullførte ██████████ studiene i ██████████. Han forteller også at han slet med konsentrasjonsvansker og følelsen av å «falle ut» under studiene.

Etter endte studier og frem til årsskiftet ██████████ arbeidet klager i ██████████ og i ██████████. Arbeidsforholdet tok slutt som følge av at han ble dømt for underslag og fikk 8 måneder ubetinget fengsel. På samme tidspunkt tok forholdet til hans nye samboer slutt.

Etter endt soning arbeidet klager på ██████████ og ██████████ inntil han flyttet til ██████████ i ██████████. Her jobbet han som ██████████, og senere som ██████████ i ██████████ kommune frem til ██████████. Arbeidsforholdet ble avsluttet som følge av samarbeidsproblemer med kommuneledelsen. Klager anfører at arbeidsforholdet ble avsluttet som følge av at hans leder ikke forstod ham og at han fikk panikkanfall. Klager tok deretter et ██████████ kurs og stiftet så sitt eget ██████████ selskap,

██████████, som han arbeidet i frem til oktober 2015. Klager har ikke vært i arbeid etter dette og er for tiden på arbeidsavklaringspenger.

Skadelidte fremmet krav om billighetserstatning og kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen den 12. februar 2015.

I forbindelse med kravet om kompensasjon har SPK innhentet en spesialisterklæring datert 21. februar 2017 fra spesialist i psykiatri Svend-Ole Nielsen. Erklæringen er avgitt i henhold til mandatet for den særskilte kompensasjonsordningen.

Psykiater Nielsen konkluderer med at klager lider av PTSD. Nielsen legger til grunn at det foreligger sannsynlighetsovervekt for at belastningen ved tjenesten har vært en medvirkende og ikke ubetydelig faktor for utviklingen av PTSD, men ikke eneste faktor. Nielsen vurderer klagers invaliditetsgrad til ca. 25 % hvorav han vurderer at 50 % skriver seg fra tjenesten i ██████████. Nielsen vurderer dermed at varig medisinsk invaliditet betinget av tjenesten er 12-13 %.

Klager ble i vedtak fra SPK datert 18. april 2017 tilkjent kr. 154 293 i billighetserstatning etter forskrift 2. desember 2004 nr. 1563.

I samme vedtak fikk klager avslag på krav om særskilt kompensasjon etter kompensasjonsordningens del I (35 G) og del II (65 G). På bakgrunn av sakens objektive opplysninger, klagers egne opplysninger i forbindelse med erstatningssaken og psykiater Niensens sakkyndige erklæring, fant ikke SPK det sannsynliggjort at det foreligger årsakssammenheng mellom klagers psykiske plager og FN-tjenesten. Advokat Bjørn Brauti har på vegne av sin klient påklaget den delen av SPK sitt vedtak som gjelder særskilt kompensasjon.

SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er derfor oversendt klagenemnda for behandling.

Klager og hans advokat deltok under nemndsmøtet. En representant fra SPK var også tilstede.

## **2. Klagenemndas vurdering**

Rett på kompensasjon etter kompensasjonsforskriften forutsetter i henhold til § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

Det fremgår av § 3 annet ledd at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det er klager som bærer bevisbyrden for at han er påført en skade som faller inn under dekningsfeltet for kompensasjonsforskriften.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

På side 32 i den sakkyndige erklæringen viser psykiater Nielsen til at «[h]vis skadelidtes angivelser av problemer/psykiske plager, som kom relativt kort tid etter ██████████ hjemkomsten, sammenholdes med manglende dokumentasjon av slike problemer/plager i mer enn 17 år, medfører det etter min vurdering, at slike plager ikke kan ha vært dominerende eller særlig fremtredende. Men at disse plagene, ved vanskene i ██████████ og ytterligere forsterket ved arbeidskonflikten i ██████████, kan ha medført en forsterkning av tidligere, relativt lette psykiske plager relatert til ██████████ oppholdene».

Nielsen konkluderer på denne bakgrunn med at «(...) det er sannsynlighetsovervekt for at belastningen ved tjenesten i ██████████ har vært en medvirkende og ikke ubetydelig faktor for utviklingen av aktuelle PTSD, men ikke eneste faktor».

Etter nemdas syn foreligger det imidlertid ikke årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske plager og tjenesten i [REDAKTERT]. Det er nemdas vurdering at sakkyndighetsvurderingen ikke i tilstrekkelig grad legger vekt på at andre belastninger knyttet til samlivsbrudd og domfellelse for underslag har vært bidragende årsaker til klagers psykiske plager.

Av dokumentasjonen fremgår det at klager var relativt funksjonsfrisk og hadde et stabilt liv med utdanning og arbeid frem til år 2000. Etter nemdas vurdering var den utløsende årsaken til klagers psykiske lidelser at han falt ut av arbeidslivet i år [REDAKTERT] i forbindelse med underslagssaken og fengslingen. I tillegg kommer skadelidtes tilleggsbelastninger i forbindelse med arbeidskonflikten i [REDAKTERT] kommune i [REDAKTERT]. Det er nemdas syn at tiden i [REDAKTERT] kan ha gjort klager mer sårbar for sykdom, men at det er hendelsene etter år 2000 som har utløst hans psykiske plager. Det er ikke dokumentert at det foreligger psykiske plager av betydning før år 2000.

Klager anfører at det foreligger tidsnære bevis som viser at han hadde psykiske plager i etterkant av FN-tjenesten og at det ikke stilles strenge krav til bevis for å konstatere årsakssammenheng. Det vises her blant annet til uttalelser fra 2001 av psykiater [REDAKTERT] om angst og depresjoner og uttalelser fra klagers mor, gjengitt av hans søster og tidligere ektefelle, om vedvarende mareritt i etterkant av oppholdet i [REDAKTERT].

Etter nemdas syn har klager fremlagt et fragmentert bevisbilde som ikke i tilstrekkelig grad dokumenterer at det foreligger årsakssammenheng mellom klagers psykiske plager og FN-tjenesten. Nemnda vil også å bemerke at Forsvarsdepartementets tolkningsnotater av 2010 og 2014 ikke kan tolkes i retning av at det på generelt grunnlag gjelder lempeligere krav til tidsnære bevis. Tolkningsnotatene knytter seg til vurderingen av bevis som ligger langt tilbake i tid og innebærer at mangel på tidsnære bevis for eldre forhold, ikke i seg selv vil føre til avslag på krav etter kompensasjonsordningen. Formålet med et lempeligere beviskrav er å fange opp de tilfeller som ligger langt tilbake i tid og hvor det ikke lar seg gjøre å fremskaffe tilstrekkelig med bevis som kan dokumentere at klager ble påført en psykisk belastningslidelse under tjeneste. Ved anvendelsen av en lempeligere bevisvurdering vil klagers forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, danne grunnlag for vurderingen av om han er berettiget kompensasjon etter forskriften. Bevis som foreligger og som taler mot årsakssammenheng vil vektlegges etter alminnelige bevisregler.

I nemndsmøtet viste klager til at NAV, som kjenner klager svært godt, i sin arbeidsevnevurdering datert 27. april 2017 har lagt vekt på at det kun er tjenestetiden i [REDAKTERT] og klagers PTSD som er grunnen til hans uførhet. Nemnda er ikke bundet av NAVs vurderinger av lege- og spesialisterklæringer, og bemerker at det er vesentlig å foreta en selvstendig vurdering av det samlede bevisbildet. Det vises i den sammenheng særlig til at det ikke foreligger dokumentasjon på plager i de første 17 år etter tjenesten, og hans plager kan da ikke på noen måte ha vært særlig fremtredende. Derimot fikk han problemer knyttet til andre og tjenesten uvedkommende hendelser og ut fra den foreliggende dokumentasjon står hans psykiske plager i nær sammenheng med dette. At tjenesten eventuelt har medført en sårbarhet er mulig, men den har ikke vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for dagens uførhet.

Ut fra de bevis som er lagt frem i saken, finner ikke nemnda det tilstrekkelig sannsynliggjort at det foreligger årsakssammenheng mellom FN-tjenesten og klagers psykiske plager. Nemnda er på denne bakgrunn enig i SPKs vurdering og begrunnelse i saken.

Nemnda har også vurdert om kravet er foreldet. Gjennom tidligere vedtak har nemnda lagt til grunn at det er en forutsetning for materiell behandling av saken at kravet ikke er foreldet. Foreldelsesbestemmelsen i forskriften § 11 har følgende ordlyd:

*«Krav om kompensasjon etter denne forskrift foreldes tidligst tre år etter ikrafttredelsesdato.*

*For øvrig gjelder lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer.»*

Forskriften henviser til de generelle reglene om foreldelse etter lov-1979-05-18-18 (foreldelsesloven). Etter foreldelsesloven § 2 fremgår det at den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år. Loven opererer også med særskilte foreldelsesfrister for spesielle krav. Foreldelsesloven § 9 angir blant annet en særskilt foreldelsesfrist ved krav på skadeserstatning.

Foreldelsesfristens utgangspunkt skal beregnes etter foreldelsesloven § 9 første ledd. Av foreldelsesloven § 9 første ledd første punktum fremgår det at;

*«Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.»*

Det følger av ordlyden i bestemmelsen at utgangspunktet for når foreldelsesfristen begynner å løpe er «etter den dag skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige». Formuleringen er i rettspraksis formulert som et spørsmål om når skadelidte hadde oppfordring til å gå til saksanlegg med utsikt til et positivt resultat, jf. blant annet Rt. 1992 s. 603.

Etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 11 vil foreldelsesfristen likevel tidligst begynne å løpe fra ikrafttredelsestidspunktet for ordningen. Dette var 1. januar 2010. Klager fremsatte krav om billighetserstatning og særskilt kompensasjon den 12. februar 2015. Kravet er dermed som utgangspunkt fremsatt for sent. Spørsmålet er om klager hadde tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige slik at han på et tidligere tidspunkt kunne ha fremsatt krav.

Det følger av Rt. 1998 s. 587 at utsikten til et positivt resultat må ses i lys av de rettskraftvirkninger som er knyttet til en dom om erstatning, og en mulighet for et positivt resultat er ikke nok. Fra Rt 1998 s 587 hitsettes (s 593):

*«For at det skal foreligge en konstaterbar skade, må den ha nedfelt seg i symptomer som er påviselige. Kanskje især når det gjelder skader som ikke kan registreres ved objektive ortopediske eller nevrologiske funn (...) vil symptombildet kunne gi grunnlag for ulike oppfatninger med hensyn til diagnose, alvorlighetsgrad, varighet mv. Ulikhetene vil også kunne bero på om skadelidte er blitt undersøkt av spesialist eller av allmennpraktiserende lege. Dette reiser spørsmålet om hva slags undersøkelser det er rimelig å kreve at en skadelidte må undergå med sikte på å bringe skaden på det rene.»*

Etter nemndas syn hadde klager tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige til at han kunne ha fremsatt krav på et tidligere tidspunkt. Det vises blant annet til en e-post datert 12. november 2018 fra tidligere ordfører i Hadsel kommune, hvor det fremgår at klager under arbeidsforholdet hadde informert om at han hadde søvnproblemer, mareritt og stadige angstanfall som følge av FN-tjenesten i ██████████. Klager har også selv fremholdt at han har hatt vedvarende plager siden tjeneste. Det fremstår derfor som rimelig å kreve at kravet skulle ha vært fremsatt på et langt tidligere tidspunkt.

Etter nemndas vurdering er kravet således under enhver omstendighet foreldt.

Klagen tas etter dette ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på kr. 71 966,50 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 26,45 timer. For klageomgangen er det også fremsatt krav om dekning av reiseutgifter i forbindelse med nemndsbehandlingen

I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Etter nemndas vurdering er kravet som er fremsatt langt høyere enn det som anses rimelig og nødvendig i saken. Etter nemndas syn anses 15 timer inkl reisetid tilstrekkelig.

I tråd med nemndas praksis dekkes skadelidtes reisekostnader kun i den grad disse er omfattet av forvaltningsloven § 36. Ettersom kravet fra skadelidte ikke har ført frem, foreligger det etter nemndas syn ikke grunnlag for å dekke hans utgifter ved fremmøte.

### **3. Konklusjon**

Klagen tas ikke til følge. Statens pensjonskasses vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 41 250,00 inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

\*\*\*

Oslo, 5. mars 2019

---

Anne Stine Eger Mollestad  
Leder av klagenemnda